

KROZ PROSTOR I VRIJEME: ZBORNİK U ČAST MIRI MENAC-MIHALIĆ

(Anđela Frančić, Boris Kuzmić i Marija Malnar Jurišić (ur.), „Kroz prostor i vrijeme: Zbornik u čast Miri Menac-Mihalić”, FF Press, Zagreb 2021)

Dobra akademska tradicija objavljivanja svećanih zbornika o važnim životnim obljetnicama zaslužnih znanstvenika i sveučilišnih nastavnika nije zamrla ni u nepovoljnim okolnostima koje su hrvatski prostor zadesile u novije vrijeme, dapače upravo pod naslovom *Kroz prostor i vrijeme* prošle je godine objavljen zbornik u čast ugledne hrvatske dijalektologinje i frazeologinje, redovite profesorice u trajnome zvanju na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga Fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Mire Menac-Mihalić. Profesorica Menac-Mihalić četrdesetdvođiš-

njim radom na matičnom odsjeku, ali i bogatom znanstvenom i stručnom aktivnošću, iznimno je zadužila hrvatsku filologiju i dijalektologiju kao njezinu poddisciplinu. Unutar svoga dijalektološkoga rada smatra se pak začetnicom hrvatske dijalektne frazeologije, kako je istaknuto i u njezinu životopisu na početku zbornika. Isti taj životopis bilježi je i kao iznimno plodnu i poticajnu mentoricu (vođenje više desetaka magistarskih i doktorskih radova), voditeljicu znanstvenoistraživačkih projekata, plodnu autoricu znanstvenih monografija, radova i leksikografskih djela

te agilnu urednicu *Hrvatskoga dijalektološkog zbornika*. Među brojnim znanstvenim aktivnostima osobito se ističe dugogodišnja geolingvistička suradnja na međunarodnome projektu *Općeslavenski lingvistički atlas (OLA)* i *Europski lingvistički atlas (ELA)*, a u nastavnome pogledu trajan prinos jest prva ozvučena čitanka iz hrvatske dijalektologije (u suautorstvu s Anitom Celinić).

Svečani zbornik u čast profesorice Menac-Mihalić nadahnuto i pomno uredili su njezini suradnici s Katedre za dijalektologiju i povijest hrvatskoga jezika Anđela Frančić, Boris Kuzmić i Marija Malnar Jurišić. Na više od 530 stranica, uz životopis slavljence te njezinu znanstvenu i stručnu bibliografiju, zbornik donosi 32 priloga 39 autora, podijeljena u dvije velike cjeline. Pomalo netipično, ali posve utemeljeno u zborniku se pojavljuju i dva iznimno topla kraća priloga. Prvi je govor zahvalnih studenata održan na svečanome kolokviju u čast prof. dr. sc. Miri Menac-Mihalić 8. studenoga 2019. godine, govor kakav na kraju svoga profesionalnog puta zasluže samo osobito predani i poticajni nastavnici. Drugi je pak prilog jednake topline, iz pera dugogodišnje suradnice, umirovljene znanstvenice Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje Vesne Zečević. Oba priloga, svaki iz svoje vizure, svjedoče o neizbrisivome tragu koji

je Mira Menac-Mihalić ostavila u hrvatskoj dijalektologiji i na studiju kroatistike.

Prva cjelina zbornika, naslovljena „O govorima kroz vrijeme”, objedinila je dvadeset priloga dvadeset četvero autora. Iako su radovi poredani abecedno prema (prvome) autoru, njihov će kratki prikaz teći kroz tri tematsko-metodološka niza. Prvi bi činili radovi koji kao polazište uzimaju jedan mjesni govor ili niz govora te na osnovi prikupljenih korpusa donose nove jezikoslovne spoznaje. Fonološkom problematikom primarno se bave radovi Anite Celinić (geolingvistički pogled na završno *l* u glagolskom pridjevu radnom u govorima Hrvatskoga zagorja), Jože Horvata (razvoj ishodishnoga **l*, sekundarnoga skupa **laj* te slijeda **lu* u kajkavskim govorima ludbreške Podravine) i Silvane Vranić (iscrpan fonološki opis govora Berma u Istri), dok rad Tomislave Bošnjak Botica i Ivana Botice opisuje jezične promjene u dvama novoštokavskim ikavskim govorima (Lovreć i Otok) na fonološkoj, gramatičkoj i leksičkoj razini. Nadalje Marina Marinković istražila je infinitiv i supin u mjesnim govorima karlovačkoga Pokuplja, Anđela Frančić neslužbenu antroponimiju Svete Marije s posebnim osvrtom na deklinaciju muških osobnih imena u njezinu govoru, a Amir Kapetanović jezičnu sliku RADA u moliškohrvat-

skom etnolektu. Drugi niz činili bi radovi koji dijalektološkoj i drugoj jezikoslovnoj problematici pristupaju ili sintetski ili na temelju pisanih izvora. Ivana Eterović dala je tako prilog povijesnoj dijalektologiji istražujući čakavski imperfekt na *–hi* u sinkroniji i dijakroniji, Neda Pintarić proučavala je paragogu i apokopu u hrvatskome jeziku i dijalektima kao oblike metaplazme, a Perina Vukša Nahod i Dubravka Ivšić Majić istražile su dijalektnu raznovrsnost leksema koji označuju ‘dio namještaja s naslonom ili bez naslona koji služi za sjedenje jedne osobe ili više njih’ u čakavskome narječju. Dok je u svome prilogu Sanda Ham proučila poglede Ljubomira Marakovića na hrvatska narječja, Boris Kuzmić sintetski je prikazao morfološka istraživanja Mire Menac-Mihalić. Na osnovi starijih pisanih izvora nastali su prilozi Stjepana Damjanovića o nekim jezičnim osobinama kalendara u hrvatskom prvotisku iz 1483. godine, Ive Pranjkovića o jeziku fra Jeronima Vladića te Sanje Zubčić i Matee Kovačić o morfologiji jednostavnih glagolskih oblika u Kožičićevim *Knjižicama od žitija rimskih arhijerejev i cesarov* iz 1531. Posljednji niz ove cjeline predstavljali bi radovi koji se bave književnim, usmenoknjiževnim i medijskim diskursom. Suzana Coha analizom i interpretacijom pjesme *Kip domovine vu pochetku*

leta 1831. upućuje na anticipatorske aspekte kajkavske predpreporodne tradicije, a Dubravka Sesar u svome se prilogu bavila jezičnim i stilskim karakteristikama hrvatskih elemenata (ponajprije bračke čakavštine) u pripovijestima klasika slovačkoga realizma Martina Kukučina. Kako se slavonski osamnaestostoljetni prosvjetitelj Vid Došen kritički odnosio prema predajnome u svome glasovitom djelu *Jeka planine* istražile su Goranka Štalo i Josipa Tomašić, a Stipe Botica na odabranim je primjerima pokazao izražajnost novih hrvatskih epitafa. Istraživanje pak recepcije jezika i humora u seriji *Naše malo misto* u pisanim medijima ranih 1970-ih donijela je u svome prilogu Ivančica Banković-Mandić.

„Živost frazema” naslov je druge cjeline zbornika koja objedinjuje dvanaest radova petnaest autora, a radove bismo mogli grupirati u dijalektnofrazeološke i općefrazeološke. Jedan dio dijalektnofrazeoloških radova usmjerio se na proučavanje dijalektnih frazema određenoga tipa ili s određenim sastavnicama, a drugi dio na donošenje sintetskih pogleda. Unutar prvoga niza Martina Bašić istražila je čakavske frazeme sa sastavnicom *mir*, Marija Malnar Jurišić hrvatske dijalektne frazeme sa sastavnicama *srce* i *duša*, a Lina Pliško zoonimne frazeme u mjesnome govoru Medulina. Sintetski pristup obilježje je priloga Željke

Brlobaš o frazemima križevačko-podravskih kajkavskih govora u odnosu na kajkavski hrvatski književni jezik, Mirjane Crnić Novosel i Maje Opašić o sličnostima i razlikama frazema novoštokavskih ikavskih govora te Mije Lončarića o frazeologiji u kontaktnim štokavskim i kajkavskim bilogorsko-kalničkim govorima. Ljiljana Kolenić u svome se radu posvetila frazemima ekscerpiranima iz korpusa slavonskih bečaraca. Teme iz opće frazeologije pokrivena su radovima Ivane Filipović Petrović o stupnju konvencionaliziranosti višerječnica iz Benešićeva *Rječnika*, Željke Fink o hrvatskim frazemima s komponentom *ime*, Barbare Kovačević i Barbare Štebih Golub o germanizmima u hrvatskim frazemima, Ivane Vidović Bolt o frazemima s nazivima kukaca u hrvatskom i poljskom jeziku te Marijane Horvat i Željka Jožića o frazemima, kolokacijama i slobodnim leksičkim svezama u *Blagu jezika slovinskoga* Jakova Mikalje. Svi radovi frazeološke cjeline potvrđuju važnost rječničkoga ovjeravanja kao bitnoga metodološkog načela, ali

posredno potvrđuju visok stupanj na kojemu se nalazi i opća i dijalektna hrvatska frazeografija.

Prikaz, koji po naravi stvari mora biti sažet, nije mogao ni približno pokazati kvalitetu pojedinih priloga i zbornika u cjelini, ali *Kroz prostor i vrijeme* u potpunosti je ispunio dvije temeljne zadaće: ostaje trajnom zahvalom profesorici Menac-Mihalić i svjedočanstvom prebogate akademske karijere, a istovremeno je i pokazatelj vitalnosti disciplina kojima je slavljena ne samo posvetila svoj znanstveni opus nego i umnogome utrla staze. Na samome kraju dopustite profesoricinu bivšem studentu i višegodišnjem odsječkom suradniku malu privatizaciju prostora pa da, kada već zbog nepovoljnoga vremena i nedovoljno slobodnoga prostora nije uspio predati planirani prilog za zbornik, uz ovaj skromni prikaz priloži osobnu zahvalnost na svim poticajnim susretima i razgovorima te zaželi uspjeh u daljnjem širenju dijalektoloških i frazeoloških obzora.

Davor Nikolić